

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे

॥ एकनवतितमः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ एकनवतितमः सर्गः ॥

श्रीरामस्यादेशेनाश्वमेधयज्ञस्यायोजनम्

एतदाख्याय काकुत्स्थो भ्रातृभ्याममितप्रभः।
लक्ष्मणं पुनरेवाह धर्मयुक्तमिदं वचः ॥ 7.91.1 ॥

वसिष्ठं वामदेवं च जाबालिमथ काश्यपम्।
द्विजांश्च सर्वप्रवरानश्वमेधपुरस्कृतान् ॥ 7.91.2 ॥

एतान् सर्वान् समानीय मन्त्रयित्वा च लक्ष्मण।
हयं लक्षणसम्पन्नं विमोक्षयामि समाधिना ॥ 7.91.3 ॥

तद् वाक्यं राघवेणोक्तं श्रुत्वा त्वरितविक्रमः।
द्विजान् सर्वान् समाहूय दर्शयामास राघवम् ॥ 7.91.4 ॥

ते दृष्ट्वा देवसङ्काशं कृतपादाभिवन्दनम्।
राघवं सुदुराधर्षमाशीभिः समपूजयन् ॥ 7.91.5 ॥

प्राञ्जलिः स तदा भूत्वा राघवो द्विजसत्तमान्।
उवाच धर्मसंयुक्तमश्वमेधाश्रितं वचः ॥ 7.91.6 ॥

तेऽपि रामस्य तच्छ्रुत्वा नमस्कृत्वा वृषध्वजम्।
अश्वमेधं द्विजाः सर्वे पूजयन्ति स्म सर्वशः ॥ 7.91.7 ॥

स तेषां द्विजमुख्यानां वाक्यमद्भुतदर्शनम्।
अश्वमेधाश्रितं श्रुत्वा भृशं प्रीतोऽभवत् तदा ॥ 7.91.8 ॥

विज्ञाय कर्म तत् तेषां रामो लक्ष्मणमब्रवीत्।
प्रेषयस्व महाबाहो सुग्रीवाय महात्मने ॥ 7.91.9 ॥

यथा महद्भिर्हरिभिर्बहुभिश्च वनौकसाम्।
सार्धमागच्छ भद्रं ते अनुभोक्तुं महोत्सवम् ॥ 7.91.10 ॥

विभीषणश्च रक्षोभिः कामगैर्बहुभिर्वृतः।
अश्वमेधं महायज्ञमायात्वतुलविक्रमः ॥ 7.91.11 ॥

राजानश्च महाभागा ये मे प्रियचिकीर्षवः।
सानुगाः क्षिप्रमायान्तु यज्ञं भूमिनिरीक्षकाः ॥ 7.91.12 ॥

देशान्तरगता ये च द्विजा धर्मसमाहिताः।
आमन्त्रयस्व तान् सर्वानश्वमेधाय लक्ष्मण ॥ 7.91.13 ॥

ऋषयश्च महाबाहो आहूयन्तां तपोधनाः।
देशान्तरगताः सर्वे सदाराश्च द्विजातयः ॥ 7.91.14 ॥

तथैव तालावचरास्तथैव नटनर्तकाः।
यज्ञवाटश्च सुमहान् गोमत्या नैमिषे वने ॥ 7.91.15 ॥

आज्ञाप्यतां महाबाहो तद्धि पुण्यमनुत्तमम्।
शान्तयश्च महाबाहो प्रवर्तन्तां समन्ततः ॥ 7.91.16 ॥

शतशश्चापि धर्मज्ञाः क्रतुमुख्यमनुत्तमम्।
अनुभूय महायज्ञं नैमिषे रघुनन्दन ॥ 7.91.17 ॥

तुष्टः पुष्टश्च सर्वोऽसौ मानितश्च यथाविधि।
प्रतियास्यति धर्मज्ञ शीघ्रमामन्त्र्यतां जनः ॥ 7.91.18 ॥

शतं वाहसहस्राणां तण्डुलानां वपुष्मताम्।
अयुतं तिलमुद्गस्य प्रयात्वग्रे महाबल ॥ 7.91.19 ॥

चणकानां कुलित्थानां माषाणां लवणस्य च।
अतोऽनुरूपं स्नेहं च गन्धं सङ्क्षिप्तमेव च ॥ 7.91.20 ॥

सुवर्णकोट्यो बहुला हिरण्यस्य शतोत्तराः।
अग्रतो भरतः कृत्वा गच्छत्वग्रे समाधिना ॥ 7.91.21 ॥

अन्तरापणवीथ्यश्च सर्वे च नटनर्तकाः।
सूदा नार्यश्च बहवो नित्यं यौवनशालिनः ॥ 7.91.22 ॥

भरतेन तु सार्धं ते यान्तु सैन्यानि चाग्रतः।
नैगमान् बालवृद्धांश्च द्विजांश्च सुसमाहितान् ॥ 7.91.23 ॥

कर्मान्तिकान् वर्धकिनः कोशाध्यक्षांश्च नैगमान्।
मम मातृस्तथा सर्वाः कुमारान्तःपुराणि च ॥ 7.91.24 ॥

काञ्चनीं मम पत्नीं च दीक्षायां ज्ञांश्च कर्मणि।
अग्रतो भरतः कृत्वा गच्छत्वग्रे महायशाः ॥ 7.91.25 ॥

उपकार्या महार्हाश्च पार्थिवानां महौजसाम्।
सानुगानां नरश्रेष्ठो व्यादिदेश महाबलः ॥ 7.91.26 ॥

अन्नपानानि वस्त्राणि अनुगानां महात्मनाम्।
भरतः स तदा यातः शत्रुघ्नसहितस्तदा ॥ 7.91.27 ॥

वानराश्च महात्मानः सुग्रीवसहितास्तदा।
विप्राणां प्रवराः सर्वे चक्रुश्च परिवेषणम् ॥ 7.91.28 ॥

विभीषणश्च रक्षोभिः स्त्रीभिश्च बहुभिर्वृतः।
ऋषीणामुग्रतपसां पूजां चक्रे महात्मनाम् ॥ 7.91.29 ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे एकनवतितमः सर्गः ॥